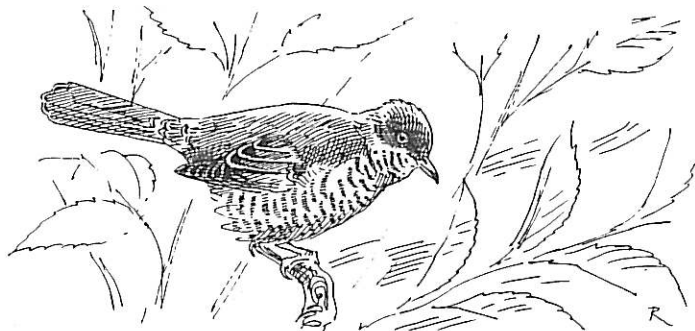

Hauksanger *Sylvia nisoria*

Global utbredelse

Hauksangerens opprinnelige utbredelse er sentralt palearktisk. Nominatunderarten har sin opprinnelige utbredelse i Øst-Europa og Vest-Asia. Den hekker fra omkring 10 °Ø i Europa, mellom Baltikum i nord og Balkan i sør. I Europa ligger hekkeområdet mellom 40 og 60 °N, mens østover i Asia finnes arten mellom 36 og 56 °N til NV-Mongolia. Nominatformen blir avløst av underarten *merzbacheri* fra SV-Sibir og Transkaspia gjennom Turkestan og Altai videre østover i utbredelsesområdet (Vaurie 1959, Voous 1960). Fra omkring 1960 har arten etablert seg i Sør-Finland og Sverige (Staaav 1972).

Norsk utbredelse og habitatvalg

Den 11. juni 1972 ble et reir av hauksanger funnet på Mølen i Brunlanes (Larvik kommune) etter at arten hadde vært observert årlig på lokaliteten siden 1968. Dette reirfunnet var det første av arten i Norge. (Numme m.fl. 1973). Siden den gang har hauksangeren vært en årviss hekkefugl på Mølen, med en bestand på 1-3 par. Senere har også arten hekket eller sannsynligvis hekket på flere steder i ytre Oslofjord-Langesund-området. På Jomfruland/Stråholmen ble arten første gang registrert 1974 med 2 observasjoner, mens hekking på Jomfruland først ble konstatert i 1977. Hekking er også konstatert i Østfold. Det første hekkefunnet på denne siden av Oslofjorden ble registrert i 1981, og er lokalisert til Nes i Borge kommune. Det andre hekkefunnet i Østfold stammer fra Rolvsøy i 1987.

Den biotopotype som synes å bli foretrukket av hauksanger i det norske utbredelsesområdet er tettvokste nype-, slåpe- og einerbusker i rene buskmarker med kystnær beliggenhet. Typisk for disse områdene er økende gjenvekst etter tidligere bruk som beitemarker og havnehager. Oppsiktsvekkende nok ligger hekkeplassen ved Rolvsøy hele 18 km fra sjøen og er nærmest å betrakte som en innlandslokalitet, noe som er unikt innen det fennoskandiske utbredelsesområdet.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Etter ca. 1960 har husdyrbeiting i den ytre kystsonen fullstendig opphørt. Dette har sannsynligvis bidratt til at hauksangeren har kunnet etablere seg i det nevnte området.

Mølen-bestanden har stabilisert seg på 1-3 par. Den øvrige norske bestanden og store deler av den svenske bestanden, har derimot vært gjenstand for store fluktuasjoner opp gjennom årene. Disse fluktuasjonene kan skyldes bølger av spontane framstøt fra opprinnelige hekkeområder på Kontinentet.

Oppgangen i Stockholms skjærgård (1965-70) faller rimelig godt sammen i tid med etableringen på Mølen (1968-72). Det neste framstøtet skjedde på siste halvdel av 1970-tallet med gjenetablering i Skåne og økende antall observasjoner langs Sveriges vestkyst og i Oslofjordområdet, videre etablering i Bohuslän (1977) og på Jomfruland (1977).

Etter 1982 forsvant igjen hauksangeren som hekkefugl på Jomfruland og kun få individer ble observert de nærmeste årene. Først i 1987 og 1989 gjenetablerte arten seg her som hekkefugl. I denne perioden og senere opptrådte arten på vårtrekket med uvanlig høye dagsantall på Mølen, opptil 9 individer ble observert. Dog har Mølenes hekkebestand aldri oversteget 3 par (Hansen 1993).

Utbredelsen av arten i Norge er marginal. Hekkebestanden teller neppe mer enn 10-20 par, så miljømessige og klimatiske endringer vil sannsynligvis kunne gi store utslag i bestanden. Et marginalområde vil fortrinnsvis besettes av yngre fugler (førstegangshekkere). Dette forhold kan også være en årsak til de relativt store fluktuasjonene som er registrert.

Hekkebiologi

Arten ankommer hekkeplassene ca. 20-25. mai. Hannene blir ganske snart aktivt revirhevdende og synlige, men det kan være store individuelle variasjoner i aktivitetsmønster. Reiret legges som regel under skjermende vegetasjon i en lav busk ca. 0.5 - 1.0 m over bakken. Egglegging skjer som regel før 10/6, men senere kull er registrert på Mølen i kjølige værperioder. Normal kullstørrelse på Mølen synes å være 4-5 egg. Rugetiden ligger på ca. 12-14 dager. Ungene forlater reiret etter kun 12 dager, men er flygedyktige først etter 15-16 dager.

Trekkforhold

Overvintringsområdet ligger i Øst-Afrika med tyngdepunktet i Nord- og Øst-Kenya. Den vestlige populasjonen trekker i sør-sørøstlig retning over det østlige Middelhavet og Midt-Østen, og passer Egypt på vei til vinterkvarteret. Den østlige populasjonen trekker i sørvestlig retning over det iranske platå og arabiske halvøy og passerer Etiopia og Somalia på vei til Øst-Afrika (Glutz & Bauer 1991).

Hauksangeren ankommer som regel i slutten av mai. De voksne fuglene forsvinner fra hekkelokalitetene i juli/august, mens ungfuglene trekker bort i slutten av august. Imidlertid blir bildet komplisert pga. innslaget av omvendt-trekkere som enkelte år kan være ganske betydelig.

Rolf E. Hansen

Hauksanger *Sylvia nisoria*

5 ● Konstatert hekking

1 ● Sannsynlig hekking

1 • Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

